

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ

Кафедра правоохоронної діяльності та поліціїстики

Факультет № 6

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни
«ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ» обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

262 Правоохоронна діяльність

за темою «Діяльність органів юстиції у сфері захисту інтересів в Європейському суді»

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30 серпня 2023 року №
7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25 серпня 2023 року №
7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29 серпня 2023 року №
7

Розглянуто на засіданні кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики
Протокол від 18 серпня 2023 року № 8

Розробники:

1. Завідувач кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук, професор Панова Ірина Вікторівна.

Рецензенти:

1. Професор кафедри адміністративного права та процесу факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Комзюк А.Т.
2. Перший заступник директора Національного наукового центру „Інститут судових експертиз ім.Засл.проф.М.С.Бокаріуса, доктор юридичних наук, професор Спіцина Г.О.

План лекції

1. Поняття захисту інтересів держави в Європейському суді та його мета.
2. Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини: правова основа діяльності, порядок призначення, та основні завдання.
3. Правова основа діяльності Секретаріату Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини, порядок його формування та основні завдання.

Література:

Основна:

1. Конституція України. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 141.
2. Про Кабінет Міністрів України: Закон України
3. Про державну службу : закон України : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // Відомості Верховної Ради - 2016, № 4, ст.43.
4. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності [Текст]: зі змінами та доповненнями: Указ Президента України від 10 червня 1997р. // Уряд. кур'єр. - 1997. - 14 червня.
5. Про адміністративні послуги: закон України від 06.09.2012 № 5203–VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.
6. Про доступ до публічної інформації : закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 32. — Ст. 314.
7. Про електронний цифровий підпис [Електронний ресурс] : закон України від 22 трав. 2003 р. № 852-IV. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/852-15>.
8. Про електронні документи та електронний документообіг [Електронний ресурс] : закон України від 22 трав. 2003 р. № 851-IV. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.
9. Про судоустрій і статус суддів: Закон України Відомості Верховної Ради, 2016, № 31, ст.545.
10. Положення про Міністерство юстиції України: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 р. № 228 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF/print1390224962826662>. – Заголовок з екрана.
11. Положення про Головні управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі [Електрон. ресурс]: затв. наказом М-ва юстиції України від 23.06.2011 р. № 1707/5. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/8815>. – Заголовок з екрану.
12. Положення про Державну судову адміністрацію України [Електрон. ресурс]: затв. рішенням Ради суддів України від 22.10.2010 р. № 12. – Режим доступу: <http://court.gov.ua/olsa>. – Заголовок з екрана.
13. Про затвердження Порядку взаємодії Міністерства юстиції України з центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції України: наказ Міністерства юстиції України від 06.06.2011 р. № 1495/5.

14. Про районний, районний у місті, міський (міста обласного значення), міськрайонний, міжрайонний відділ державної виконавчої служби: наказ Міністерства юстиції України від 10.04.2012 р. № 549/5.
15. Про затвердження Положення про управління державної виконавчої служби головних управлінь юстиції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, Положення про районний, районний у місті, міський (міста обласного значення), міськрайонний, міжрайонний відділ державної виконавчої служби: наказ Міністерства юстиції України від 10.04.2012 р. № 549/5.
16. Про затвердження положень про територіальні органи Міністерства юстиції України: наказ Міністерства юстиції України від 23.06.2011 р. № 1707/5.
17. Про районні, районні у містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні, міжрайонні управління юстиції: наказ Міністерства юстиції України від 23.06.2011 р. № 1707/5.
18. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 12. – Ст. 792.
19. Про Вищу раду юстиції: Закон України від 15.01.1998 р. № 22/98-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1998. – № 25. – Ст. 146 (в ред. від 2 лют. 2015 р.).
20. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів // Відом. Верхов. Ради України. – 2016. – № 29. – Ст. 535.
21. Про затвердження Інструкції з діловодства в місцевих загальних судах, апеляційних судах областей, апеляційних судах міст Києва та Севастополя, Апеляційному суді Автономної Республіки Крим та Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ [Електрон. ресурс] : // Судова влада України : офіц. веб-сайт. – Режим доступу : <http://dsa.court.gov.ua/userfiles/Nakaz%20173.pdf/>. – Заголовок з екрана.
22. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень: постанова Кабінету Міністрів України від 22.05.2006 р. № 740 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 22. – Ст. 1623.
23. Про затвердження Типового положення про апеляційного судів [Електрон. ресурс] : наказ Держ. суд. адмін. України від 28 верес. 2012 р. № 115 // Судова влада України : офіц. веб-сайт. – Режим доступу : <http://court.gov.ua/dsa/14/N1152012/>. – Заголовок з екрана.

Допоміжна:

1. Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України : підручник / [С. М. Гусаров, О. Ю. Салманова, А. Т. Комзюк та ін.], за заг. ред. С. М. Гусарова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2020. – 508 с. – ISBN 978-966-610-072-9. Режим доступу: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9887>
2. Шишленко, В. Г. Правове регулювання та організація діяльності нотаріату України [Електронний ресурс] / В. Г. Шишленко // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 971–975. – Режим доступу:

<http://www.nbuuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10svgdnu.pdf>.

3. Шишленко, В. Г. Щодо вдосконалення організації професійного самоврядування нотаріату України [Електронний ресурс] / В. Г. Шишленко // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 770–774. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2013_3_126.pdf.
4. Демидов, В. О. До проблеми визначення поняття працівників суду та їх класифікація / Демидов В. О. // Юридична наука. - 2019. - № 11 (101), т. 1. - С. 363-369. Режим доступу: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/15892>.
5. Солонар А.В. Особливості адміністративно-правового статусу державного реєстратора / А.В. Солонар// Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право . - 2012. - Вип. 19, т. 3. - С. 126-128. Режим доступу: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8508>
6. Предместніков, О. Г. Адміністративно-правові засади діяльності органів юстиції України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / О. Г. Предместніков; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2017. - 39 с. Режим доступу: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2606>
7. Сіверін, Д. В. Сутність та структура адміністративно-правового статусу органів Державної виконавчої служби / Д. В. Сіверін // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 2 (57). – С. 332-342. Режим доступу: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6412>
8. Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України : підручник / [С. М. Гусаров, О. Ю. Салманова, А. Т. Комзюк та ін.], за заг. ред. С. М. Гусарова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2020. – 508 с. – ISBN 978-966-610-072-9. Режим доступу: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9887>
9. Клімушин П. С. Безпека національної інфраструктури електронних підписів / П. С. Клімушин, Т. П. Колісник // Протидія кіберзагрозам та торгівлі людьми: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 26 листоп. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Координатор проектів ОБСЄ в Україні. – Харків : ХНУВС, 2019. – С. 233-235. Режим доступу: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12834>
10. Бакумов, О. С. Реалізація концепту «держава у смартфоні» як напрям підвищення юридичної відповідальності держави в сучасній Україні / О. С. Бакумов // Прикарпатський юридичний вісник. – 2019. – Вип. 4 (29), т. 1. – С. 15-22. - DOI: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v1i4\(29\).387](https://doi.org/10.32837/pyuv.v1i4(29).387). Режим доступу: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10047>

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Пошукова система Google Академія (Google Scholar) - <http://scholar.google.com>

2. Сайт «Научная сеть» - <http://www.nature.ru/>
3. Сайт «Brain Maps» - <http://brain-maps.org/>
4. Сайт «Cyberleninka» - <https://cyberleninka.ru/>
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
<http://www.nbuv.gov.ua/>
6. <http://www.rada.kiev.ua/> – Верховна Рада України
7. <http://www.guds.gov.ua> – Головне управління державної служби України
8. <http://www.kmu.gov.ua> – Кабінет Міністрів України
9. <http://www.nau.kiev.ua> – Нормативні акти України
10. www.vasu.gov.ua – Вищий адміністративний суд України.
11. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод сьогодні на повних підставах оцінюється як одне з найбільших досягнень Ради Європи. Вона являє собою фундаментальну основу всього комплексу міжнародно–правового регулювання в галузі прав і свобод людини, її законних інтересів та потреб.

У результаті глибинних демократичних перетворень, що відбулися на Європейському континенті на тлі Другої світової війни, у 1949 році була заснована Рада Європи - міжнародна регіональна організація європейських держав, які проголосили своєю метою розширення демократії, зближення усіх народів Європи, захист прав людини, співробітництво з основних питань права, культури, освіти, інформації, охорони навколишнього середовища.

Від самого початку діяльності Ради Європи принцип поваги прав людини став одним з наріжних каменів цієї організації. Рада Європи забезпечує високі стандарти захисту прав людини в державах-членах насамперед завдяки дії Конвенції. Вона була підписана 4 листопада 1950 року десятима європейськими державами в Римі. Ця Хартія прав людини стала фундаментом усього комплексу міжнародно–правового регулювання в галузі прав людини, її законних інтересів та потреб, відправною точкою на шляху цивілізованих європейських держав до втілення в життя загальнолюдських цінностей.

Актом міжнародного визнання України як демократичної правової держави став вступ нашої країни 9 листопада 1995 року до Ради Європи та ратифікація Верховною Радою Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та Протоколів до неї.

З часу набрання чинності Конвенцією було прийнято 11 Протоколів, які стали її невід'ємною частиною. Протоколи розширили діапазон гарантованих прав і свобод людини та вдосконалили механізм їх захисту.

Саме завдяки ефективному забезпеченню прав особи, що зокрема передбачає право на індивідуальне звернення за захистом порушених прав, Конвенція стала першим міжнародним правовим документом, спрямованим на захист широкого спектра громадянських та політичних прав.

Конвенція та Протоколи до неї за юридичною природою є обов'язковим міжнародним правовим договором, який запровадив систему наднаціонального контролю за дотриманням прав людини на внутрішньодержавному рівні.

Права й свободи, передбачені Конвенцією, обіймають найважливіші сторони життя особи і мають громадянську, політичну, економічну та соціальну спрямованість. Головні з них – право на життя, свободу, особисту недоторканність особи, вільне пересування, свободу думки, совісті, релігії, виявлення поглядів, мирних зборів й асоціацій, право на створення сім'ї, повагу до особистого і сімейного життя, право на справедливий судовий розгляд, мирне володіння майном, заборона дискримінації, катувань, рабства та примусової праці, неприпустимість покарання без закону.

Разом з тим Конвенція встановлює, що з метою захисту інтересів держави, національної безпеки, економічного добробуту, здоров'я та моралі суспільства, прав і свобод інших людей чи запобігання злочинам або заворушенням країни-учасниці можуть обмежувати права людини, проголошені Конвенцією. Однак таке право держав також не є абсолютним, і за жодних обставин не можуть бути порушені зобов'язання держави

поважати право особи на життя, обов'язки щодо заборони катувань, рабства, неприпустимості зворотної дії закону.

Ключова роль у забезпеченні чіткого і дієвого контролю за реалізацією державами - учасниками Конвенції взятих на себе зобов'язань щодо забезпечення прав та основних свобод людини належить Європейському Суду з прав людини (далі – Європейський суд). Саме ця судова інституція забезпечує гарантії прав людини, є контрольним механізмом, закладеним Конвенцією, дотримання державами-учасниками її положень, упровадження норм і принципів у рамки національних правових систем.

Європейський суд функціонує на постійній основі з метою забезпечення виконання Високими Договірними Сторонами зобов'язань за Конвенцією. Його юрисдикція визнана обов'язковою всіма державами-учасниками й поширюється на всі спори, що пов'язані із застосуванням і тлумаченням норм Конвенції та Протоколів до неї в національних правових системах.

Місцезнаходженням Європейського суду є м. Страсбург (Франція). Засідання Європейського суду проводяться в Палаці Прав Людини. Організація його діяльності, Правила процедури, порядок здійснення реєстрації заяв, їх розгляду, винесення рішень установлені Конвенцією та Регламентом Європейського суду.

Європейський суд виносить свої рішення, керуючись нормами Конвенції і практикою застосування своїх попередніх рішень.

Рішення Європейського суду є обов'язковими для держав - учасниць Конвенції. Контроль за їх виконанням паралельно із Європейським судом здійснює Комітет Міністрів Ради Європи. Крім того, на запит Комітету Міністрів Європейський суд надає консультативні висновки з питань права щодо тлумачення і застосування норм Конвенції.

Україна зі вступом до Ради Європи 9 листопада 1995 року, ставши повноправним її членом, підписала Конвенцію. З набранням Конвенцією

чинності для України, після її ратифікації Верховною Радою 17 липня 1997 року наша держава визнала для себе обов'язковою юрисдикцію Європейського суду. В Україні було запроваджено механізм гармонізації правової системи нашої держави з нормами й стандартами Ради Європи.

Наближення національної системи захисту прав людини до загальноєвропейської практики надало всім, хто перебуває під юрисдикцією України, право на звернення до Європейського суду в разі порушення нашою державою, її органами, посадовими особами норм Конвенції, положення якої визнані обов'язковими на території України. Це право передбачено ст. 55 Конституції нашої держави, яка надає можливість звернення за захистом своїх порушених прав до судових установ міжнародних організацій після використання особою національних засобів захисту.

Згідно зі статтями 34, 35 Конвенції Європейський суд приймає заяви (скарги) від окремих заявників, груп осіб, неурядових організацій, окремих держав про порушення положень Конвенції країнами, що визнали юрисдикцію Європейського суду.

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ ДО КОНВЕНЦІЇ

1. Положення пункту 1 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод людини 1950 року застосовуються в частині, що не суперечить пункту 13 Розділу XV "Перехідні положення" Конституції України та статтям 106 і 157 Кримінально-процесуального кодексу України щодо затримання особи та надання прокурором санкції на арешт.

2. Положення пункту 3 статті 5 Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року застосовуються в частині, що не суперечить пунктам 48, 49, 50 та 51 Тимчасового дисциплінарного статуту Збройних Сил України, затвердженого Указом Президента України від 7 жовтня 1993 року № 431 щодо накладення арешту, як дисциплінарного стягнення.

3. Україна повністю визнає на своїй території дію підпункту "d" пункту 3 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року щодо права підсудного на виклик і допит свідків (статті 263

та 303 Кримінально-процесуального кодексу України), а щодо права підозрюваного і обвинуваченого - лише в частині права заявляти клопотання про виклик і допит свідків та проведення з ними очної ставки відповідно до статей 43, 43 і 14 зазначеного Кодексу.

4. Положення статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року застосовуються в частині, що не суперечить пункту 13 розділу XV "Перехідні положення" Конституції України та статтям 177 і 190 Кримінально-процесуального кодексу України щодо надання прокурором санкції на обшук, а також щодо огляду житла. Застереження під номерами 1, 3 та 4 втратили чинність з 28 червня 2001 року.

Щодо Протоколу № 6 від 29 червня 2000 р.

Смертну кару було замінено на довічне позбавлення волі (стаття 25 Кримінального Кодексу України 29 грудня 1999 року Конституційний Суд України визнав неконституційними положення Кримінального кодексу України, що передбачали смертну кару. Згідно з Законом України від 22 лютого 2000 року "Про внесення змін до Кримінального, Кримінально-процесуального та Виправно-трудоного кодексів України", Кримінальний кодекс України було приведено у відповідність до вищезазначеного рішення Конституційного Суду України). Закон України "Про ратифікацію Протоколу № 6 до Конвенції про захист прав і основних свобод людини, який стосується скасування смертної кари, 1983 року" передбачає збереження застосування смертної кари за злочини, вчинені під час війни у випадках, передбачених законом.

Згідно зі статтею 2 Протоколу № 6 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Україна повідомить Генерального Секретаря Ради Європи в разі внесення відповідних змін до національного законодавства.

ЗАХИСТ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУДІ

Напрями діяльності / Захист інтересів держави в Європейському суді

• УПОВНОВАЖЕНИЙ У СПРАВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини є посадовою особою, на яку Кабінетом Міністрів України покладено повноваження щодо забезпечення представництва під час розгляду справ про порушення положень Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року в Європейській Комісії з прав людини та Європейському Суді з прав людини.

Урядовий уповноважений у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, міжнародними договорами України, Внутрішнім регламентом Європейської Комісії з прав людини, Внутрішнім регламентом Європейського Суду з прав людини та цим Положенням.

Урядовим уповноваженим призначається особа, яка не менш як 10 років проживає в Україні, є громадянином України, має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менш як 10 років, володіє однією з офіційних мов Ради Європи.

Основними завданнями Урядового уповноваженого є:

а) представництво України в Європейському Суді з прав людини під час розгляду справ про порушення Україною положень Конвенції, а також під час розгляду справ за позовами України стосовно порушень положень Конвенції іншими державами - учасницями Конвенції;

б) координація роботи зацікавлених органів виконавчої влади, пов'язаної з підготовкою матеріалів для розгляду справ у Суді;

в) підготовка і внесення на розгляд Суду письмових доповідей, участь у слуханні справ, які розглядаються ними;

г) унесення на розгляд Кабінету Міністрів України пропозицій про усунення порушень положень Конвенції, недопущення таких порушень у майбутньому;

г) надання необхідної інформації уповноваженим особам, які прибуватимуть в Україну з метою проведення перевірок дотримання Конвенції.

На виконання основних завдань Урядовий уповноважений:

а) вивчає факти порушення прав людини в Україні відповідно до запитів Комісії та Суду;

б) відповідає на запити Суду, надає докази, надсилає повідомлення та додаткові письмові зауваження щодо справ про порушення положень Конвенції;

в) надає Суду інформацію та відповідні матеріали щодо справ про порушення Конвенції;

г) надсилає до відповідних державних органів України запити стосовно надання матеріалів і пояснень щодо конкретних випадків порушень прав людини;

г) виступає доповідачем у справах щодо порушення прав людини під час їх розгляду в Суді;

д) інформує Кабінет Міністрів України про хід розгляду справ у Суді;

е) подає Кабінетові Міністрів України пропозиції про запобігання порушенням прав людини в Україні;

є) проводить переговори з метою врегулювання спору шляхом укладення мирової угоди з позивачем.

Діяльність Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини забезпечується Секретаріатом Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини, структурним підрозділом Мін'юсту, яке очолює керівник Секретаріатом Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини.

ПОРЯДОК ЗВЕРНЕННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Що потрібно знати перш ніж почати заповнювати формуляр заяви Які скарги може розглядати Суд? Європейський суд з прав людини – це міжнародний суд, який може розглядати тільки заяви від осіб, організацій та підприємств, які стверджують, що їхні права, гарантовані Європейською конвенцією з прав людини, були порушені. Конвенція є міжнародним договором, на підставі якого значна кількість європейських держав зобов'язалися забезпечувати певні фундаментальні права. Ці права викладені в самій Конвенції, а також у Протоколах №№ 1, 4, 6, 7, 12 і 13 до неї. До зазначених протоколів приєдналися лише окремі держави. Вам слід ознайомитись із цими документами, тексти яких додаються. Суд не може розглядати будь-які скарги. Його повноваження визначені критеріями прийнятності, які викладені в Конвенції і які визначають, хто може подати заяву, коли та з яких питань. Понад 90 % заяв, що розглядаються Судом, визнаються неприйнятними. Тому Вам необхідно перевірити, чи відповідають Ваші скарги критеріям прийнятності, описаним нижче. Суд може розглянути Вашу справу тільки за наступних умов:

Ваші скарги стосуються порушення одного чи декількох прав, викладених у Конвенції та Протоколах до неї; ♣ скарги спрямовані проти держави, яка ратифікувала Конвенцію чи відповідний Протокол (певні Протоколи ратифіковані лише деякими державами, тож, будь ласка, перевірте список ратифікацій на Інтернет-сайті Суду: www.echr.coe.int/applicants); ♣ скарги стосуються фактів, за які несе відповідальність певна державна структура (законодавчий або, виконавчий орган, суд тощо); Суд не розглядає заяви, спрямовані проти приватних осіб чи недержавних організацій; ♣ скарги стосуються фактів чи подій, які мали місце після дати ратифікації державою Конвенції чи відповідного Протоколу (дати для кожної держави вказані у списку ратифікацій на Інтернет-сайті Суду: www.echr.coe.int/applicants); ♣ порушення основоположного права

стосується Вас особисто і безпосередньо (Ви маєте «статус жертви»); ♣ Ви надали національній правовій системі можливість виправити порушення Ваших прав («вичерпання національних засобів правового захисту»); зазвичай це означає, що перед поданням скарги в Суд, Ви повинні подати ті самі скарги в національні суди, в тому числі у найвищу судову інстанцію. При цьому Ви повинні дотримуватися національних процесуальних вимог, в тому числі строків оскарження. Проте Ви не повинні використовувати засоби правового захисту, що є неефективними, або вдаватися до дискреційного чи виняткового провадження, що не є частиною звичайної процедури оскарження; ♣ Ви подали до Суду заповнену належним чином заяву протягом шести місяців після дати винесення остаточного рішення на національному рівні. Цей шестимісячний строк зазвичай визначається з дати, коли найвища судова чи адміністративна інстанція, що уповноважена вирішувати Вашу справу, прийняла у ній рішення, або коли Ви чи Ваш юридичний представник були повідомлені про це рішення. Якщо не Нотатка для заповнення формуляру заяви 2/12 існує ефективних засобів правового захисту щодо Вашої скарги, шестимісячний строк відлічується від дати оскаржуваного акту, події чи рішення. Шестимісячний строк може бути перерваний тільки коли Ви надішлете до Суду повну заяву з додатками, яка відповідатиме вимогам статті 47 Регламенту Суду (див. текст наведений у Документації для заявників). Строк закінчується в останній день шостого місяця, навіть якщо цей день припадає на неділю або офіційний неробочий день. Таким чином, формуляр заяви з усією необхідною інформацією та документами повинен бути відправлений до Суду до або в останній день шестимісячного строку, отже Вам слід переконатися в тому, що Ви вчасно відправили Вашу заяву поштою; ♣ Ваші скарги ґрунтовані на достовірних фактичних даних; Ви повинні обґрунтувати свою заяву: чітко описати обставини справи та додати на їх підтвердження документи, рішення, медичні довідки, показання свідків тощо; ♣ Ви можете показати, що предметом Вашої скарги є невиправдане втручання у Ваше фундаментальне

право. Ви не можете просто скажитися на те, що судові рішення було несправедливим чи неправильним; Суд не є апеляційною інстанцією по відношенню до національних судів та не може скасовувати чи міняти їхні рішення; ♣ Ваші скарги не були вже розглянуті Судом або іншим міжнародним органом.

Слід також зважати на те, що Суд отримує десятки тисяч заяв щороку. Він не має ресурсів для розгляду малозначущих чи повторних скарг, які подаються не по суті і якими не повинен займатися міжнародний наглядовий орган. Подібні скарги можуть бути визнані неприйнятними через зловживання правом на подання заяви, так само як і у випадках, коли заявник вдається до погроз або ненормативної лексики. Заява так само може бути відхилена, якщо оскаржувані заявником обставини не завдали йому дійсної та суттєвої шкоди, не піднімають нові питання захисту прав людини, які потребують розгляду на міжнародному рівні, та були вже розглянуті національними судами. Щоб отримати додаткову інформацію щодо цих критеріїв, Ви можете звернутися до юриста чи відвідати Інтернет-сайт Суду, де розміщена інформація про критерії прийнятності та відповіді на найбільш поширені запитання.

Як заповнити формуляр заяви Вимоги до належним чином заповненої заяви викладені у статті 47 Регламенту Суду (можна знайти у пакеті документів для заявників); більш детальна інформація надається у Практичних рекомендаціях щодо порушення провадження, які додаються до Регламенту Суду і які можна знайти на Інтернет-сайті Суду (тільки офіційними мовами Суду): www.echr.coe.int/applicants). ПИШІТЬ РОЗБІРЛИВО. Бажано надавати друкований текст. ♣ ЗАПОВНІТЬ ВСІ ПОЛЯ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ВАШОЇ СИТУАЦІЇ. В іншому випадку Ваша заява вважатиметься неповною і не буде прийнята. ♣ Не використовуйте знаки чи скорочення: чітко поясніть вашу думку словами. ♣ ВИСЛОВЛЮЙТЕСЬ КОРОТКО. Якщо це можливо, будь ласка, завантажте формуляр заяви з Інтернет-сайту Суду та заповніть його в електронному

вигляді. Це прискорить розгляд Вашої заяви. Нотатка для заповнення формуляру заяви 3/12 Мова Офіційними мовами Суду є англійська і французька але, якщо це зручніше для Вас, Ви можете звернутися до Секретаріату офіційною мовою однієї з країн, які ратифікували Конвенцію. На початковому етапі провадження Ви також можете отримувати кореспонденцію з Суду цією ж мовою. Проте, зауважте, будь ласка, що на подальшій стадії розгляду, а саме якщо Суд вирішить просити Уряд надати письмові зауваження з приводу Ваших скарг, вся кореспонденція з Суду надсилатиметься англійською чи французькою мовою. Вас чи Вашого представника також попросять використовувати англійську чи французьку мову в подальшому листуванні. Примітка стосовно заповнення пунктів формуляру заяви Суд прийме до розгляду заяву тільки якщо всі пункти формуляру будуть належним чином заповнені і якщо Ви надасте всі необхідні документи, як цього вимагає стаття 47 Регламенту Суду. Будь ласка, майте це на увазі, коли заповнюватимете формуляр і додаватимете документи на підтвердження Вашої заяви. Якщо Ви цього не зробите, Суд не стане розглядати Вашу справу, досьє не відкриватиметься, документи не зберігатимуться. Формуляр заяви – як заповнювати кожний розділ Будь ласка, зауважте, що термінологія, яка використовується у формулярі заяви та нотатках, ґрунтується на Конвенції. Використання тільки чоловічого чи жіночого роду не має на меті виключити будь-яку особу. Віконце для штрих-коду Якщо в попередньому листуванні з Судом за Вашою скаргою Ви отримали наклейки зі штрихкодом, Вам слід наклеїти одну з них у віконце у верхньому лівому куті на першій сторінці формуляру. А. Заявник А.1. Фізична особа Ця частина стосується заявника, який є фізичною особою, на відміну від юридичних осіб, таких як підприємства чи організації (розділ А.2). 1-9. Якщо заявників декілька, слід надати інформацію про кожного з них на окремому аркуші та пронумерувати кожного з заявників. Дивіться також далі розділ «Групова заява чи одна заява з декількома заявниками» 6. Адреса: Заявник повинен вказати поштову адресу, яка не є адресою адвоката

або представника. Це потрібно для того, щоб Суд мав можливість встановити з ним контакт, якщо це буде необхідно. Якщо заявник є бездомним або не має певного місця проживання, він може зазначити номер абонентської скриньки або вказати адресу друзів, надавши при цьому відповідні пояснення. Нотатка для заповнення формуляру заяви 4/12 А.2. Організація

Цей розділ стосується заявників, які є юридичними особами – підприємств, неурядових організацій, об'єднань тощо. Якщо заповнюється цей розділ, необхідно також заповнити розділ D.1. 10-16. Тут необхідно вказати повну офіційну назву організації-заявника та її контактні деталі. Якщо таких заявників декілька, Вам треба надати інформацію про кожного з них на окремому аркуші та пронумерувати кожного з заявників. 11. Ідентифікаційний номер: будь-ласка, вкажіть офіційний ідентифікаційний код або номер, присвоєний юридичній особі за офіційним реєстром, якщо такий існує. 12. Слід також зазначити, в залежності від випадку, дату реєстрації чи створення юридичної особи з метою полегшення їхньої ідентифікації. Групові заяви чи одна заява з декількома заявниками

Якщо заявник чи представник подає скарги від імені двох або більшої кількості заявників і ці скарги ґрунтуються на різних фактах, для кожного з заявників треба повністю заповнити окремий формуляр заяви. До кожного такого формуляру слід додати документи, які стосуються саме цього заявника. Якщо заявників більше п'яти, представник повинен надати, крім формулярів заяв і документів, таблицю, яка б містила необхідні особисті дані щодо кожного заявника. Цю таблицю можна завантажити з Інтернет-сайту Суду: www.echr.coe.int/applicants. Якщо представник є юристом, він також повинен надати цю таблицю в електронному вигляді (на CD-ROM диску чи USB флешнакопичувачі). Якщо справа стосується великої групи заявників або заяв, Секретаріат може вимагати від заявників або їх представників надати текст заяв або копії документів в електронному чи іншому вигляді. З метою забезпечення більш ефективного та швидкого розгляду заяв, Секретаріат може пред'являти інші вимоги. Невиконання вимог Секретаріату щодо

форми чи способу подання групових заяв або заяв з великою кількістю заявників може призвести до того, що вони не будуть розглядатися Судом (див. статтю 47 §§ 5.1 та 5.2 Регламенту Суду). В. Держава чи держави, проти яких подається заява 17. Поставте відмітку навпроти держави чи держав, проти яких подається заява. Цей розділ стосується держав, які на Вашу думку є відповідальними за ті обставини, на які Ви скаржитеся. Будь ласка, майте на увазі, що подати заяву в Суд можна тільки проти держав, перелічених у списку, оскільки тільки вони приєдналися до запровадженої Конвенцією системи. С. Представник(и) заявника – фізичної особи В цьому розділі уповноважений заявником представник повинен поставити свій підпис у графі №35; заявник повинен поставити підпис у графі №33. С.1. Представник – не юрист 18-25. Деякі заявники можуть вирішити не брати або можуть бути нездатними брати безпосередню участь у провадженні з причин, таких як стан здоров'я чи недієздатність. Вони можуть бути представлені особою, яка не має юридичної освіти. Наприклад, один з батьків може представляти дитину; опікун, родич або співмешканець може представляти заявника, Нотатка для заповнення формуляру заяви 5/12 якому складно взяти участь у розгляді з практичних причин або за станом здоров'я (наприклад, коли заявник госпіталізований або ув'язнений). В такому випадку представник повинен вказати у якій якості він представляє заявника або який є його зв'язок із заявником, а також надати інформацію про себе та свої контактні дані. С.2. Юрист 26-32. Необхідно надати інформацію про юриста, який представляє заявника в Суді, разом з вичерпною контактною інформацією. На стадії подання заяви наявність юридичного представника може бути бажаною, але не є обов'язковою. Якщо справа досягає стадії розгляду, на якій необхідно мати юридичного представника, заявникові про це повідомляють. На цій стадії розгляду, коли Суд приймає рішення про повідомлення відповідного Уряду про справу з метою надання письмових зауважень, заявник може мати право на отримання фінансової допомоги для оплати юридичних послуг. Така допомога надається заявникам, які не мають

достатньо коштів на оплату послуг юридичного представника, за умови, що його участь необхідна для належного ведення справи. Інформація про це надсилається заявникам у відповідний момент. С.3. Довіреність В цьому розділі повинні стояти оригінали підписів. 33. Заявник повинен підписати довіреність тим самим надавши своєму представникові право представляти його інтереси в Суді. Підпис не потрібен якщо, наприклад, заявником є дитина, або якщо заявник є недієздатним та не може поставити свій підпис. Якщо представник, який не є юристом, призначає юридичного представника від імені заявника, котрий не може підписати довіреність, представник повинен підписати її від імені заявника. 34 та 36. Дата, яку слід тут поставити, це дата підписання заявником, який є фізичною особою та його представником. 35. Юрист або будь-яка особа, яку заявник уповноважив подати заяву в Суд, повинен поставити свій підпис у довіреності чим підтвердити свою згоду діяти від імені заявника. Якщо такий підпис буде відсутній, Секретаріат Суду може продовжити надсилати листи тільки заявнику, оскільки немає доказів того, що вказаний представник дійсно є залученим до справи. Не надсилайте окрему довіреність – Суду необхідно отримати всю необхідну контактну та ідентифікаційну інформацію на самому формулярі заяви. Заявник та його представник повинні поставити свої підписи в розділі «довіреність» під час підготовки формуляру заяви: юрист не повинен надавати окрему довіреність якщо тільки для цього немає суттєвих причин. Суд прийме довіреність на окремому аркуші тільки у випадку, коли заявник вирішив поміняти адвоката або вирішив звернутися до адвоката вже після подання заяви до Суду. В такому випадку заявникам слід заповнити окремий формуляр довіреності, в якому є вся необхідна інформація і який можна завантажити з Інтернет-сайту Суду. Якщо Суд отримає довіреність на окремому аркуші і при цьому не будуть надані переконливі пояснення – чому не можна було зробити інакше, заяву не буде прийнято до розгляду як таку, що не відповідає вимогам статті 47 Регламенту Суду. Електронне спілкування між представником та Судом eComms - це

послуга, створена Судом для електронного зв'язку з представником заявника. Послуга активується лише у тому випадку, якщо справа досягає такої стадії провадження, коли урядові пропонують надати письмові зауваження. 37. Надана Вами електронна адреса буде використовуватись для створення облікового запису eComms. Бажано, щоб представники, які працюють в одній юридичній фірмі, надавали Нотатка для заповнення формуляру заяви 6/12 загальну адресу електронної пошти, щоб цим обліковим записом могли користуватися декілька співробітників у межах фірми. Ви повинні повідомляти Суд про будь-які зміни адреси електронної пошти свого облікового запису eComms. Для отримання додаткової інформації, будь ласка, ознайомтесь з правилами та умовами, доступними на веб-сайті eComms (<https://ecomms.echr.coe.int>), а також з Практичним керівництвом щодо подання заявниками матеріалів в електронній формі (www.echr.coe.int/practicedirections) (ці документи доступні лише англійською та французькою мовами). D. Представник(и) заявника – юридичної особи D.1. Представник організації 38-45. Заявника – організацію повинна представляти особа, яка уповноважена діяти від її імені і якій, коли це буде необхідно, Суд буде направляти кореспонденцію. Такою особою може бути, наприклад, співробітник компанії, її голова або директор. Така особа повинна надати документальне підтвердження того, що її уповноважили подати заяву від імені організації. Наприклад, це може бути, в залежності від особливостей практики тієї чи іншої країни, копія виписки з реєстру компанії, або з реєстру торгової палати, або ж нотаріально завіреного протоколу засідання правління. Якщо документального підтвердження немає, необхідно надати відповідні пояснення. В цьому розділі необхідно надати прізвище, ім'я та по батькові та повну контактну інформацію особи, яка має статутні або юридичні повноваження діяти від імені організації. Якщо представник організації є також юристом, який діє від імені організації, це слід чітко зазначити через заповнення як цього розділу, так і розділу D.2 та надання документального підтвердження зазначеного статусу. D.2. Юрист

46-52. Необхідно надати інформацію про юриста, який представляє заявника - організацію в Суді, разом з вичерпною контактною інформацією. На стадії подання заяви наявність юридичного представника може бути бажаною, але не є обов'язковою. Якщо справа досягає стадії розгляду, на якій необхідно мати юридичного представника, заявникові про це повідомляють. Юрист, відомості про якого внесені в цьому розділі, повинен поставити свій підпис у графі №55; представник організації повинен поставити свій підпис у графі №53. D.3. Довіреність В цьому розділі повинні бути оригінали підписів. 53. Тут представник заявника - організації повинен поставити свій підпис, чим уповноважити юриста діяти від імені організації. 54 та 56. Дата, яку слід тут поставити, це дата підписання представником заявника - організації та юристом. 55. Юрист або будь-яка особа, яку заявник - організація уповноважив подати заяву в Суд, повинен поставити свій підпис у довіреності чим підтвердити свою згоду діяти від імені заявника. Якщо такий підпис буде відсутній, Секретаріат Суду може продовжити надсилати листи тільки представнику заявника - організації, оскільки немає доказів того, що вказаний Нотатка для заповнення формуляру заяви 7/12 юрист дійсно є залученим до справи. Не надсилайте окрему довіреність – Суду необхідно отримати всю необхідну контактну та ідентифікаційну інформацію на самому формулярі заяви. Представник заявника - організації та його юрист повинні поставити свої підписи в розділі «довіреність» під час підготовки формуляру заяви: юрист не повинен надавати окрему довіреність якщо тільки для цього немає суттєвих причин. Суд прийме довіреність на окремому аркуші тільки у випадку, коли заявник вирішив поміняти адвоката або вирішив звернутися до адвоката вже після подання заяви до Суду. В такому випадку заявникам слід заповнити окремий формуляр довіреності, в якому є вся необхідна інформація і який можна завантажити з Інтернет-сайту Суду. Якщо Суд отримає довіреність на окремому аркуші і при цьому не будуть надані переконливі пояснення – чому не можна було зробити інакше, заяву не буде прийнято до розгляду як таку, що не відповідає вимогам статті

47 Регламенту Суду. Електронне спілкування між представником та Судом eComms - це послуга, створена Судом для електронного зв'язку з представником заявника – юридичної особи. Послуга активується лише у тому випадку, якщо справа досягає такої стадії провадження, коли урядові пропонують надати письмові зауваження. 57. Надана Вами електронна адреса буде використовуватись для створення облікового запису eComms. Бажано, щоб представники, які працюють в одній юридичній фірмі, надавали загальну адресу електронної пошти, щоб цим обліковим записом могли користуватися декілька співробітників у межах фірми. Ви повинні повідомляти Суд про будь-які зміни адреси електронної пошти свого облікового запису eComms. Для отримання додаткової інформації, будь ласка, ознайомтесь з правилами та умовами, доступними на веб-сайті eComms (<https://ecomms.echr.coe.int>), а також з Практичним керівництвом щодо подання заявниками матеріалів в електронній формі (www.echr.coe.int/practicedirections) (ці документи доступні лише англійською та французькою мовами). Е, F та G: Предмет заяви 58-65. Висловлюйтеся коротко. Викладіть основну інформацію стосовно Вашої справи: ключові факти та рішення і яким чином були порушені Ваші права, не вказуючи обставини, що не мають безпосереднього відношення до Ваших скарг, та другорядні питання. Уникайте довгих цитат: Ви завжди можете зробити посилання на копію документа, яку Ви надсилаєте разом з формуляром. Обставини справи та Ваші скарги повинні бути викладені у відповідних розділах формуляру для того, щоб Суд міг визначити характер та обсяг Вашої заяви, не звертаючись до будь-яких інших матеріалів. Ця інформація стосовно Вашої справи є вкрай необхідною для належного та швидкого попереднього розгляду Вашої заяви; її необхідно надати на сторінках формуляру заяви, а не в додатках до формуляру. Це повинно бути зрозуміле та коротке викладення обставин справи, скарг, та відповідності критеріям прийнятності, яке легко читати. Отож, уникайте спроб «втиснути» кожен подробицю в відповідний розділ. Не можна також залишати ці

сторінки незаповненими з посиланням на «додаток на окремих аркушах». Невиконання вимоги стосовно внесення усієї необхідної інформації на обмеженій кількості сторінок формуляру заяви призведе до того, що Суд не буде розглядати таку заяву. Додаткову інформацію або пояснення, якщо це буде необхідно, можна надати у додатку до формуляру заяви (в окремому документі). Об'єм такої інформації не повинен перевищувати 20 сторінок (копії рішень та інших супровідних документів в цей ліміт не входять). Проте це не означає, що Ви можете розпочати писати на бланку формуляру заяви і продовжувати писати на Нотатка для заповнення формуляру заяви 8/12 додаткових аркушах до моменту, коли загальна їх кількість досягне 20. Вищеозначені 20 сторінок тексту можна надати у додатку до короткого описання фактів, скарг та обґрунтування відповідності критеріям прийнятності, які повинні міститися у відповідних секціях формуляру заяви. В такому додатку не можна викладати нові скарги, цей додаток можна використовувати тільки для подальшого розвитку скарг, які вже були висунуті у формулярі заяви. Будь ласка, зауважте, що якщо Суд пропонує Уряду держави-відповідача надати свої зауваження, заявникові надається можливість навести докладні аргументи у відповідь. Всі матеріали повинні бути повністю розбірливими та, якщо на доповнення до короткого описання фактів, скарг та обґрунтування відповідності критеріям прийнятності на формулярі заяви надаються додаткові матеріали, вони повинні: ♣ якщо вони надруковані, розмір шрифту у основному тексті повинен бути не менше 12 пунктів, а в примітках – не менше 10 пунктів; ♣ якщо це додатки, вони повинні бути в форматі A4 з полем не менше 3,5 см; ♣ сторінки необхідно послідовно пронумерувати; ♣ текст повинен бути розділений на пронумеровані абзаци. За загальним правилом, будь-яка інформація, що міститься у формулярі заяви та в супровідних документах, які надаються Секретаріату, зокрема інформація про заявника чи інших осіб, буде доступною громадськості. Крім того, ця інформація може бути опублікована в базі даних Суду (HUDOC) в Інтернеті, якщо Суд включить її до викладення

фактів в момент повідомлення Уряду відповідача про справу, до рішення щодо прийнятності справи чи про її вилучення зі списку справ, або ж до рішення щодо суті справи. Зважаючи на це, Вам слід надати лише ті дані про Ваше приватне життя чи приватне життя третіх осіб, які необхідні для розуміння суті справи. Крім того, якщо Ви не бажаєте оприлюднення даних про Вашу особу, Вам потрібно зробити відповідну заяву і викласти підстави для такого відступу від загального правила про вільний доступ до інформації в процесі судового розгляду. Суд може дозволити анонімність лише у виняткових та обґрунтованих випадках. Е. Описання фактів 58-60. Висловлюйтесь ясно і коротко. Вкажіть точні дати. Викладайте інформацію в хронологічному порядку. Опишіть події в послідовності, в якій вони відбулися. Якщо Ваші скарги стосуються різних питань (наприклад, різних судових проваджень), будь ласка, опишіть факти по кожному епізоду окремо. На підтримку Вашої справи Ви повинні надати документи, зокрема копії відповідних рішень чи документальні підтвердження будь-яких дій, на які Ви скаржитеся: наприклад, повідомлення про виселення чи рішення про депортацію. Вам слід також надати документальне підтвердження Ваших скарг, наприклад, медичні довідки, показання свідків, стенограми, документи, які підтверджують право власності, чи довідки про період перебування під вартою. Якщо Ви не можете отримати копії певних документів, Вам слід пояснити, чому це неможливо. Ф. Заява про порушення Конвенції та/або Протоколів до неї і Ваші доводи 61-62. На підтримку кожної скарги потрібно вказати статтю Конвенції чи Протоколу, на порушення якої Ви скаржитеся, і коротко пояснити, як вона була порушена. Поясніть якомога точніше, на що саме Ви скаржитеся в рамках Конвенції. Вкажіть, на які положення Конвенції Ви посилаєтесь та поясніть, яким чином описані Вами факти порушують. Нотатка для заповнення формуляру заяви 9/12 ці положення. Такі пояснення слід дати для кожної індивідуальної скарги. Зразок: Стаття 6 § 1: цивільне провадження за моїм позовом про компенсацію шкоди було необґрунтовано довгим, оскільки воно тривало

понад десяти років: з 10 січня 2002 р. по 25 квітня 2012 р. G. Відповідність критеріям прийнятності, викладеним у статті 35 § 1 Конвенції (інформація про вичерпання національних засобів правового захисту та дотримання шестимісячного строку) 63. В цьому розділі Вам потрібно показати, що Ви дали державі можливість виправити ситуацію, перш ніж звернутися до міжнародної юридичної установи, якою є Суд. Це означає, що Вам треба пояснити, що Ви використали доступні ефективні засоби правового захисту у відповідній країні. Для кожної скарги в рамках Конвенції чи Протоколів, будь ласка, вкажіть наступне: ♣ точну дату остаточного рішення, назву суду та тип рішення; ♣ дати рішень, прийнятих судами попередніх інстанцій, які передували остаточному рішенню; ♣ номер справи у національному провадженні. Не забудьте додати копії всіх рішень, прийнятих судами чи іншими уповноваженими органами, починаючи з першої і до останньої інстанції; Вам необхідно також надати копії Ваших позовів чи скарг, в тому числі апеляційних, поданих в суди, щоб показати, що Ви порушували питання, що складають суть Ваших скарг за Конвенцією, на кожному рівні юрисдикції. Вам треба також показати, що кожна з Ваших скарг була подана до Європейського Суду протягом шести місяців з моменту прийняття остаточного рішення в процесі вичерпання національних засобів захисту щодо цієї скарги. Тому вирішальне значення має визначення дати остаточного рішення. На доказ цього Ви повинні надати копію остаточного рішення, в якому така дата зазначена. Якщо ж Ви не отримали копію остаточного рішення в день коли воно було винесене чи проголошене, на підтвердження дати сповіщення Вас про таке рішення, Ви повинні надати, наприклад, документ з датою отримання або копію рекомендованого листа чи конверта. Якщо належних засобів правового захисту не існує, Вам необхідно показати, що Ви подали скаргу протягом шести місяців від дати акту, заходу чи рішення, на яке Ви скаржитеся, і надати документальне підтвердження дати такого акту, заходу чи рішення. 64-65. В цьому розділі Вам треба вказати, чи існує доступний засіб правового захисту, який Ви не

використали. Якщо так, поясніть, чому Ви до нього не звернулися. Більш детальну корисну інформацію щодо вичерпання засобів національного правового захисту і дотримання шестимісячного строку можна знайти в «Практичному посібнику щодо прийнятності заяв»: www.echr.coe.int/applicants. Н. Інформація про розгляд скарг в інших міжнародних установах (якщо такі скарги подавалися) 66-67. Вам треба вказати, чи подавали Ви заяву з цими ж скаргами до інших міжнародних інстанцій для розслідування чи врегулювання, наприклад, в органи ООН, такі як Міжнародна організація праці чи Комітет з прав людини, або до міжнародної арбітражної установи. Якщо так, Вам слід зазначити подробиці, включаючи назву органу, до якого подавалися скарги, дати і докладну інформацію щодо проваджень, які велися, та рішень, які були прийняті. Будь ласка, Нотатка для заповнення формуляру заяви 10/12 додайте копії відповідних рішень та інших документів. 68-69. Якщо раніше Ви вже подавали заяву до Суду: Вам треба також зазначити, чи Ви як заявник маєте або мали раніше інші заяви в Суді і, якщо так, вказати їх номери. Ця інформація має величезне значення, оскільки вона дозволяє Суду знайти саме ту з Ваших заяв, якої стосується Ваша кореспонденція, долучити її саме до цієї справи і належним чином опрацювати всі заяви, відкриті на Ваше ім'я. І. Список супровідних документів 70. Ви повинні додати пронумерований і складений в хронологічному порядку список всіх рішень та ухвал, згаданих в розділах E, F, G та H формуляру, а також інших документів, які Ви бажаєте надати на розгляд Суду як докази на підтримку Ваших заяв про порушення Конвенції (стенограми, показання свідків, медичні довідки, тощо). Будь ласка, вкажіть у списку документів номери сторінок, на яких можна знайти кожен з документів з тим, щоб Суд мав можливість легко їх знайти. Якщо місця у відповідному розділі формуляру заяви не вистачить, Ви можете продовжити перелік на окремому аркуші. Ви повинні надати повні і розбірливі копії всіх документів, на які ви посилаєтеся у цьому списку. Суд не повертає документи. Тому Вам слід надсилати тільки копії, а не оригінали.

Ви ПОВИННІ: ♣ впорядкувати всі документи по датах і провадженнях; ♣ послідовно пронумерувати сторінки; ♣ НЕ скріпляти, НЕ зшивати і НЕ склеювати документи. УВАГА: Зробити вчасно все необхідне, щоб одержати інформацію і документи, потрібні для подання повної заяви, є обов'язком заявника. Якщо Ви не надасте один чи декілька необхідних документів і не вкажете поважної причини, через яку Ви не змогли це зробити, Ваша заява вважатиметься неповною і не буде розглянута Судом. Будь ласка, зауважте, що з причин безпеки, заяви, які містять в собі підозрілі об'єкти, будуть знищені. Декларація і підпис В цьому розділі повинні стояти оригінали підписів. 72-73. Кожен з заявників або уповноважений представник повинен підписати декларацію. Інші особи не можуть робити це замість них. Призначення особи, з якою ведеться листування 74. Секретаріат Суду листується тільки з одним заявником чи з одним представником. Якщо заявників декілька і вони не призначили представника, один з них повинен бути вказаний як особа, з якою листуватиметься Секретаріат Суду. Якщо заявник представлений, Секретаріат Суду листуватиметься лише з одним представником. Тобто, якщо, наприклад, заявник має більш ніж одного юридичного представника, він повинен визначити який з юридичних представників листуватиметься з Судом. Нотатка для заповнення формуляру заяви 11/12 III. Інформація про подання заяви та її підготовка до розгляду А. Як подати заяву Заяви до Суду надсилаються тільки поштою (не по телефону). Це означає, що формуляр заяви в паперовій версії з оригіналом підписів заявника чи заявників та/або їх уповноваженого представника (представників) необхідно надіслати поштою. Заява, надіслана факсом, не вважається повною, оскільки Суд потребує заяву з оригіналом підпису. Вам не потрібно приїжджати в Страсбург особисто і представляти Вашу справу усно. Формуляр заяви можна завантажити на Інтернет-сайті Суду: www.echr.coe.int/applicants. Адреса, на яку треба відіслати формуляр заяви: The Registrar European Court of Human Rights Council of Europe 67075 STRASBOURG CEDEX FRANCE B. Підготовка справи до розгляду Суд

відкриє досьє за Вашою заявою, до якого долучатимуться надіслані Вами листи і документи. Це буде зроблено тільки якщо Ви надішлете належним чином заповнений формуляр і супровідні документи. Після отримання формуляру заяви Секретаріат Суду перевірить, чи містить він всю необхідну інформацію та документи. Якщо заява неповна, Вам буде надісланий лист, в якому буде зазначено, що вимоги статті 47 Регламенту Суду не було дотримано, що досьє не було відкрито, а надані документи не зберігатимуться. У такому випадку у Вас є можливість подати нову заяву, тобто надіслати належним чином заповнений формуляр заяви та копії всіх необхідних документів і рішень, навіть якщо Ви їх вже надсилали. Неповні заяви не прийматимуться. Секретаріат Суду не надає інформації щодо законодавства держави, проти якої Ви подаєте заяву, юридичних порад стосовно заяви чи тлумачення національного законодавства. Перш ніж відправити свою заяву, залиште собі її повну копію. Таким чином, якщо Секретаріат Суду поінформує Вас про те, що заява є неповною, Ви будете мати можливість швидше і без труднощів подати нову заяву. Якщо перша заява, яка є неповною, не була прийнята, у заявника може не залишитися досить часу, щоб подати нову заяву до завершення шестимісячного строку. Тому Вам слід подбати про те, щоб повна заява і супровідні документи надійшли вчасно. Якщо наданий Вами формуляр був заповнений належним чином, Ви можете отримати відповідь від Секретаріату, в якій буде вказано, що за Вашою заявою було відкрито досьє, номер якого треба зазначати в усій подальшій кореспонденції. Вам також надішлють набір наклейок зі штрих-кодом, які треба буде наклеювати на листи, які Ви надсилатимете в Суд. Нотатка для заповнення формуляру заяви 12/12 Секретаріат Суду може також звернутися до Вас із проханням надати додаткову інформацію чи пояснення. Вам бажано без затримки надавати відповіді на запити Секретаріату, оскільки неповні нові досьє, які не можуть бути розглянуті, знищуються через шість місяців, якщо відповідь від заявника не надходить. Крім того, просимо зауважити, що, коли справу призначено до розгляду в

Суді і заявник не відповідає на лист Секретаріату із запитом про інформацію чи документи, Суд може дійти висновку, що заявник не зацікавлений у подальшому розгляді справи. Внаслідок цього справа може не розглядатися Судом або бути визнана неприйнятною чи вилучена з реєстру справ, які перебувають на розгляді Суду. С. Безкоштовний розгляд справ Розгляд Вашої справи – безкоштовний. Вас своєчасно повідомлять про будь-яке рішення, винесене Судом у Вашій справі.

Види Рішень щодо України, винесені європейським судом з прав людини

1. Стаття 2 "Право на життя".
2. Стаття 3 "Заборона катування".
3. Стаття 5 "Право на свободу та особисту недоторканість".
4. Стаття 6 "Право на справедливий суд".
5. Стаття 7 «Ніякого покарання без закону»
6. Стаття 8 "Право на повагу до приватного і сімейного життя".
7. Стаття 9 "Свобода думки, совісті і релігії".
8. Стаття 10 "Свобода вираження поглядів".
9. Стаття 11 "Свобода зібрань та об'єднань".
10. Стаття 12 "Право на шлюб".
11. Стаття 13 "Право на ефективний засіб юридичного захисту".
12. Стаття 14. «Заборона дискримінації» у поєднанні з іншими статтями Конвенції
13. Стаття 18 "Межі застосування обмежень прав" у поєднанні з іншими статтями Конвенції
14. Стаття 34 "Індивідуальні заяви".
15. Стаття 38 «Розгляд справи»
16. Стаття 1 Першого протоколу "Захист власності".
17. Стаття 3 Першого протоколу "Право на вільні вибори".
18. Стаття 2 Протоколу № 7 "Право на оскарження у кримінальних справах".
19. Стаття 2 Протоколу № 4 "Свобода пересування"
20. Стаття 4 Протоколу № 7 "Право не бути притягнутим до суду або покараним двічі"
21. Стаття 1 Протоколу № 12 «Заборона дискримінації»